

日本語の品詞分類

- 品詞 **Slovní druhy**
 - lexikální kategorie vs. syntaktické kategorie
 - kritéria určení slovních druhů:
 - sémantické: např. označování „věcí“, „dějů“, „vlastností“ apod.
 - strukturní (distribuční): např. pozice v syntagmatu, formální vlastnosti aj.
 - otázka „vázanosti“ (nutnost pojit se s určitými morfémy) – samostatnost slov

- 品詞分類 **Klasifikace slovních druhů v japonštině – „školní gramatika“**
 - 詞 vs. 辞 „autosémantika“ vs. „syntémantika“
 - Samostatná slova 自立語
 - disponující flexí – ohebná slova 用言: 動詞 (slovesa/verba)
 - けいようし 形容詞 (-i adjektiva/kvalitativní slovesa) 形容動詞 (-na adjektiva)
 - nedisponující flexí
 - mohou tvořit podmět – neohebná slova 体言: 名詞 (substantiva)
 - nemohou tvořit podmět
 - modifikátory: 副詞 (adverbia/příslovce) 連体詞 (atributiva)
 - nemodifikující slova: 接続詞 (spojky) 感動詞 (citoslovce)
 - „Přídavná slova“ (gramémy) 付属語
 - disponující flexí: 助動詞 (ohebné částice)
 - nedisponující flexí: 助詞 (partikule/částice)

- Klasifikace slovních druhů – typologicko-kognitivní přístup (W. Croft, S. Uehara)
 - prototypové jevy, příznakovost...
 - sémantické třídy:

<u>objekty</u>	<u>vlastnosti</u>	<u>akce</u>
substantiva (<i>nouns</i>)	adjektiva (<i>adjectives</i>)	slovesa (<i>verbs</i>)
 - pragmatické funkce: reference modifikace predikace
 - „Velké“ syntaktické kategorie (slovní druhy):
 - Verbalia (*verbals*)
 1. Slovesa (*verbs*)
 2. Adjektiva (*adjectives*)
 - Nominalia (*nominals*)
 3. Substantiva (*nouns*)
 4. Verbální jména (*verbal nouns*, podkategorie substantiv)
 5. Jmenná adjektiva (*nominal adjectives*)
 - Slovesa – bezpříznaková pro predikační/modifikační funkci, disponují flexí
 - Adjektiva – bezpříznaková pro modifikační/predikační funkci, disponují flexí
 - Substantiva – bezpříznaková pro referenční funkci, nedisponují flexí
 - Verbální jména – substantivní sémantika, přibírají *suru* pro predikační funkci
 - Jmenná adjektiva – adjektivní sémantika, přibírají spojovník *na* pro modifikační funkci, přibírají sponu (*da*) pro predikační funkci...
 - Neostrá hranice mezi substantivy a jmennými adjektivy
 - wazuka na/no okane
 - heiwa na kuni vs. heiwa no kuni
- 活用 **Ohýbání (flexe)**
 - Slovo je „ohebné“, jestliže jeho kořen v bezpříznakové predikační funkci vykazuje vázanost ke zbytku slova (tj. ke koncovce) do té míry, že daná koncovka zůstává součástí slova i v příznakovějších predikačních funkcích. (Uehara 1998: 71)
 - Spona (*da* aj.) není koncovka
 - Ohebné výrazy utvářejí paradigmata

資料①

Príklady klasifikace paradigmát tvarů slovesného ohýbání

表① Tradiční paradigma

Název tvaru	Čtení	Překlad	Příklad
未然形	みぜんけい	imperfektivní (<i>irrealis</i>)	<i>hanas-a</i>
連用形	れんようけい	adverbální (přísllovečný)	<i>hanas-i</i>
終止形	しゅうしけい	koncový	<i>hanas-u</i>
連体形	れんたいけい	adnominální (přívlastkový)	<i>hanas-u</i>
已然形／仮定形	いぜんけい／かていけい	perfektivní / podmínkový	<i>hanas-e</i>
命令形	めいれいけい	imperativní (rozkazovací)	<i>hanas-e</i>
志向形	しこうけい	volní	<i>hanas-o</i>

表② Paradigma dle S. Uehary

Název tvaru	Příklad	Význam
Hlavní predikační paradigma		
imperfektivní (např. se zápořem <i>nai</i>)	<i>hanas-a(nai)</i>	nemluví
přítomný (neminulý)	<i>hanas-u</i>	mluví (bude mluvit)
minulý (perfektivní)	<i>hanas-ita</i>	mluvil
rozkazovací (imperativní)	<i>hanas-e</i>	mluv
Vedlejší predikační paradigma		
pokračovací (kmen)	<i>hanas-i</i>	
přechodníkový (gerundium)	<i>hanas-ite</i>	
podmiňovací (kondicionál)	<i>hanas-eba</i>	
minulý kondicionál	<i>hanas-itara</i>	
zastupující (reprezentativní)	<i>hanas-itari</i>	

参考文献：

沖森卓也等『図解日本語』（三省堂 2006）

小池清治『現代日本語文法入門』（ちくま学芸文庫 1997）

Croft, William (1991) *Syntactic Categories and Grammatical Relations: the cognitive organization of information*. University of Chicago Press.

Uehara, Satoshi (1998) *Syntactic Categories in Japanese: A Cognitive and Typological Introduction*. Kuroshio shuppan.

Shibatani, Masayoshi (1990) *Languages of Japan*. Cambridge University Press.